

Erdei denevérfajok kutatásának felhasználhatósága a gyakorlati természetvédelemben

*Dobrosi Dénes
független kutató*

„Ökológia és természetvédelem” című
műhelytalálkozó, NEKI

Budapest, 2015.07.08.

28 denevér faj Magyarországon

Mindegyik faj védett

8 faj fokozottan védett

10 faj közösségi jelentőségű

A mérsékelt övben téli álmot alszanak
- telelőhely
- nyári tanyahely (kölykező szállás)

Kölykező kolóniák
nyáron bő rovartaplálék

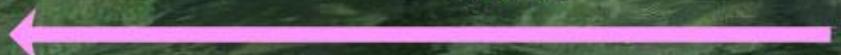
Telelő kolóniák
sok barlang, alkalmas téli szállások

alföld

ŐSZ

tavasz

hegység

Márciusban ébrednek fel téli álmukból.

Március, április hónapokban felkeresik a nyári tanyahelyeiket , akár több 100 km-es vándorutat is megtéve.

Közönséges denevér – *Myotis myotis*

NYÁRI BÚVÓ- ÉS TÁPLÁLKOZÓHELYEK

Erdők

Rétek

Vizes élőhelyek

Épületek

A természetközeli, változatos,
kevéssé bolygatott,
rovarirtószer-mentes környezet az ideális.

Kiemelt jelentőségűek az erdők:

- a legfontosabb táplálkozó terület
- egyes fajok búvóhelyei csak itt

**Odvakban,
hasadékokban és
kéreg alatt**

Padlásokon, tornyokban és pincékben

Hegyesorrú denevér – *Myotis blythii*

Ami közös, az a táplálkozó terület, legfőképpen az erdő

Tisztásokkal és vizes élőhelyekkel tarkított erdősztyepp erdők
Domb- és hegyvidéki lomboserdők

Hazánk nagy denevérkolóniái csak jó erdei élőhelyek környezetében vannak

Csonkafülű denevér – *Myotis emarginatus*

síkvidéki tölgyesek

Hegyesorrú denevér – *Myotis blythii*

ártéri ligeterdők, síkvidéki tölgyesek

Nagy patkósorrú denevér – *Rhinolophus ferrumequinum*

síkvidéki tölgysesek

Tavi denevér – *Myotis dasycneme*

ártéri ligeterdők, holtágak

Kutatási módszerek I.

- Befogás (hálóval, hárfa-csapdával)

előnyök: jól határozható a faj,
megállapítható az ivar és a kor.

hátrányok: kevés egyed befogható,
egyes fajok kerülik a csapdát.
Zavarja az állatokat, akár el is
hagyhatják a búvóhelyet.

Megismételt mintavételezéssel
összehasonlító elemzésre akár évek
múlva sem alkalmas (emlékeznek az
egyedek).

Kutatási módszerek II.

- Rádiós nyomkövetés

(yevővel meghatározni a mozgási körzetet)

Előny: rövid távolságokon
belül nyomon követhető
a helyváltoztatás több
napon keresztül

Hátrány: sűrű erdőben,
völgyekkel tagolt
területeken nehéz
követni vagy megtalálni

- GPS traclog (parányi GPS időközönként memóriába menti a koordinátákat)

Előny: a teljes éjszakai
útvonal feltérképezhető
Hátrány: újra be kell fogni az
állatot, ez nem mindenkor
sikerül.

Kutatási módszerek III.

-Repülő egyedek fotózása

(szűk röpocsatornákon, vizek felett,
mozgásérzékelővel, vakuval)

infrafénnyel
látható fénnyel

Előnyök: nem vagy alig zavarja
az állatokat,
faj szintjén határozhatóak

Hátrányok: drága felszerelés,
nehézkes kezelés

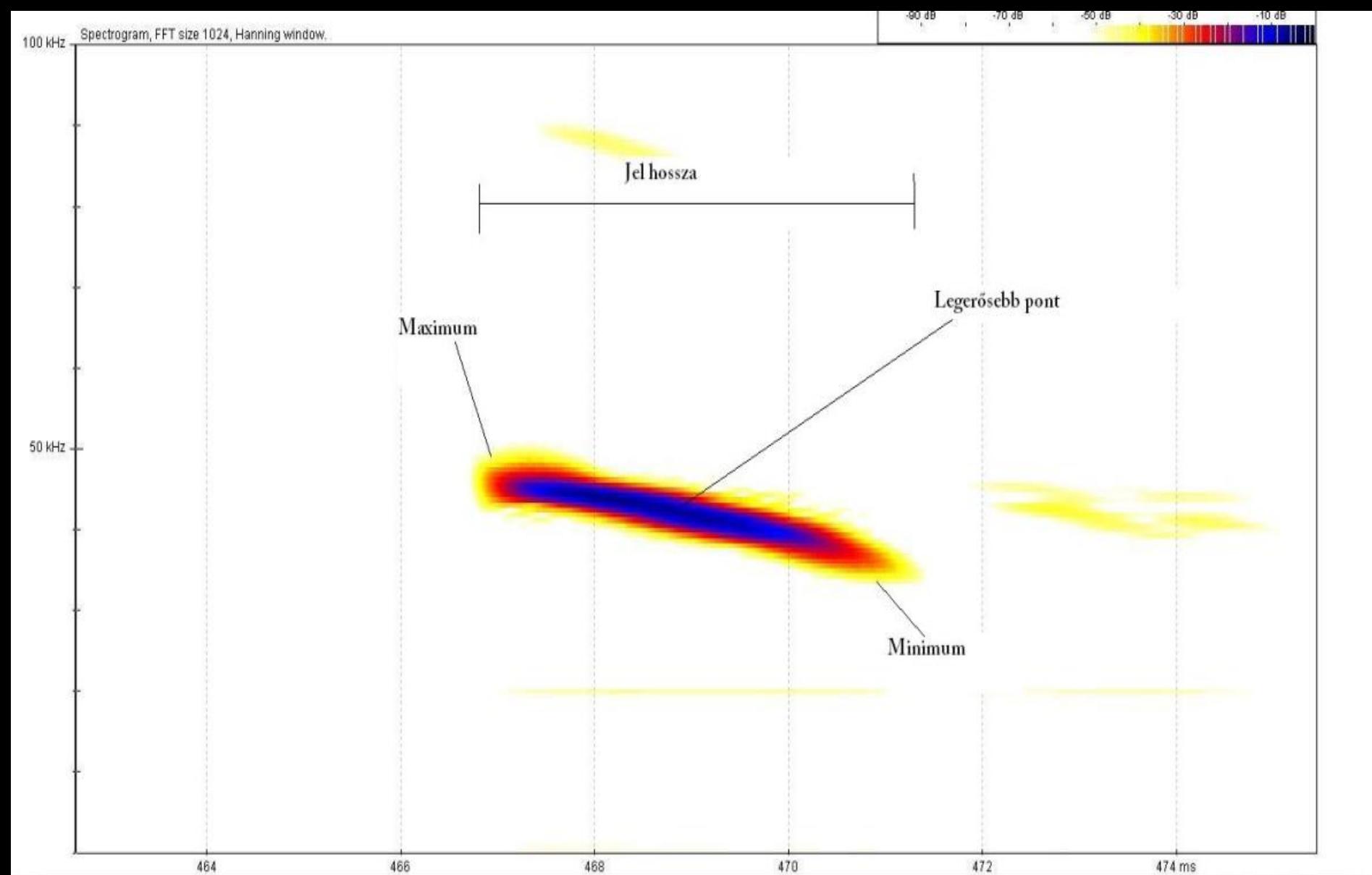
Kutatási módszerek IV.

- **Ultrahangdetektoros hangelemzés**
(hangimpulzusok elmentése, számítógépes jelelemzés)

Előnyök: egyáltalán nem zavarja az állatokat,
minden egyed hangját elmenti,
összehasonlító elemzésre alkalmas
a fajok sokszínűségének megállapítása
egyedsűrűség meghatározás
búvóhely felkutatására alkalmas

Hátrányok: magas költség,
fajhatározáshoz kellő gyakorlat szükséges
egyes fajok csak fajcsoportokba sorolhatóak
kor és ivar meghatározására alkalmatlan

462.65 ms

Mono, 16 bits, 64000 Hz, Time exp 10.00

Fajlista gyors bővülése, területre új fajok kimutatása

Alföldről:

Nagyfülű denevér – *Myotis bechsteinii*

Fokozottan védett, nemzetközi jelentőségű faj

Alföldről:

Hosszúszárnyú denevér –
Miniopterus schreibersii

Pisze denevér – *Barbastella barbastellus*

Fokozottan védett, nemzetközi jelentőségű fajok

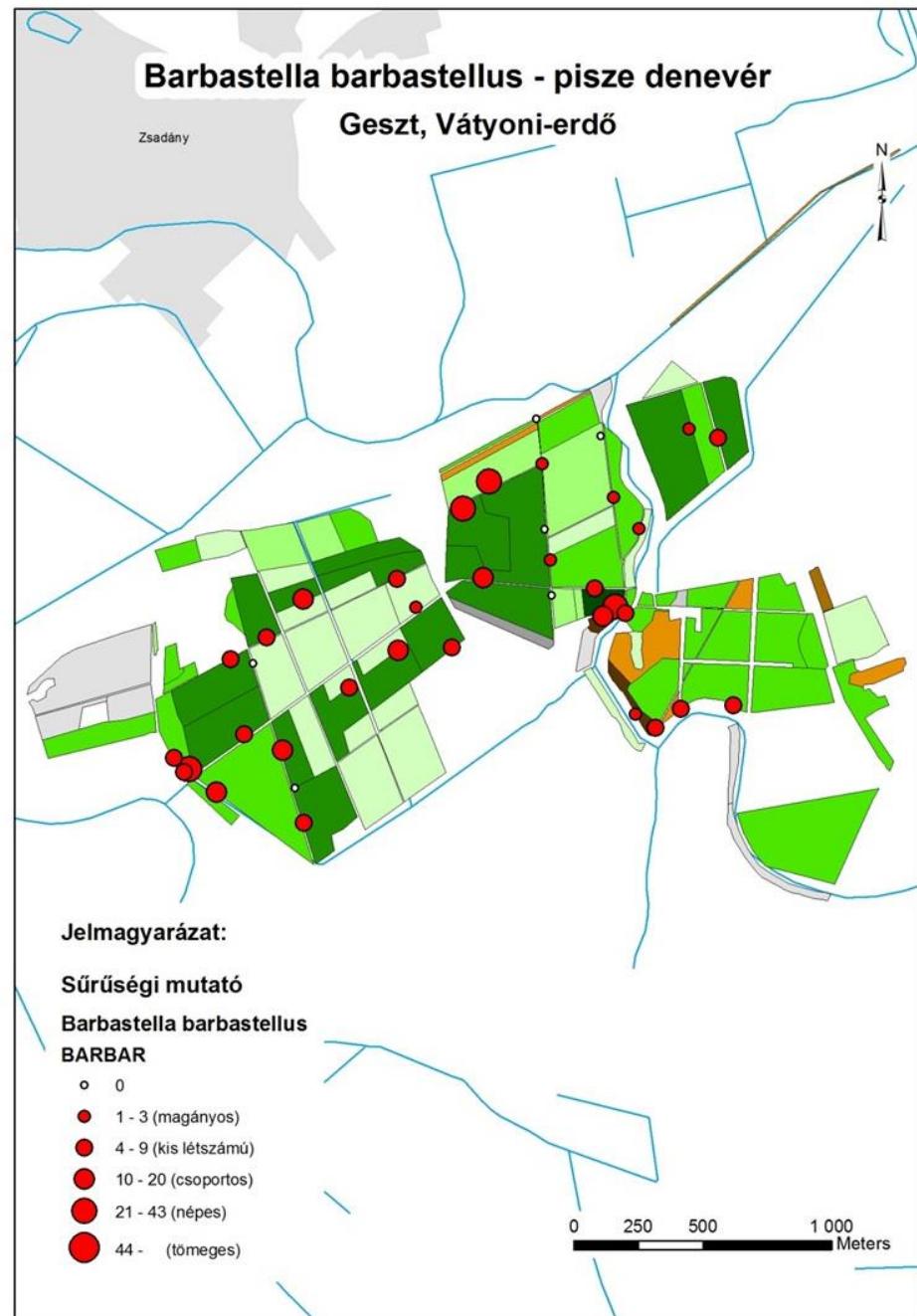
Sok ultrahangdetektorral gyors és teljes területet behálózó pontterkép készíthető.

A mozgásaktivitás értékek rámutatnak a legfontosabb táplálkozóterületekre.

A koraesti és a hajnali mozgások a szálláshelyekre derítenek fényt.

Erdőrészletek szintjén a denevérek faji sokszínűségéből és a mozgásintenzitás értékekből élőhelyi minősítést készíthetünk.

Erdőterv készítés során vagy természetvédelmi kezelés összeállítása során nagy segítség.

Érdekességek, fontos következtetések

A denevérfajok többségénél kimutatható, hogy előfordulásuk jelentősen függ a holt faanyag jelenlététtől.

Ahol nincs kellő mennyiségű holtfa, ott hiányoznak a denevérek.

Barna hosszúfülű-denevér – *Plecotus auritus*

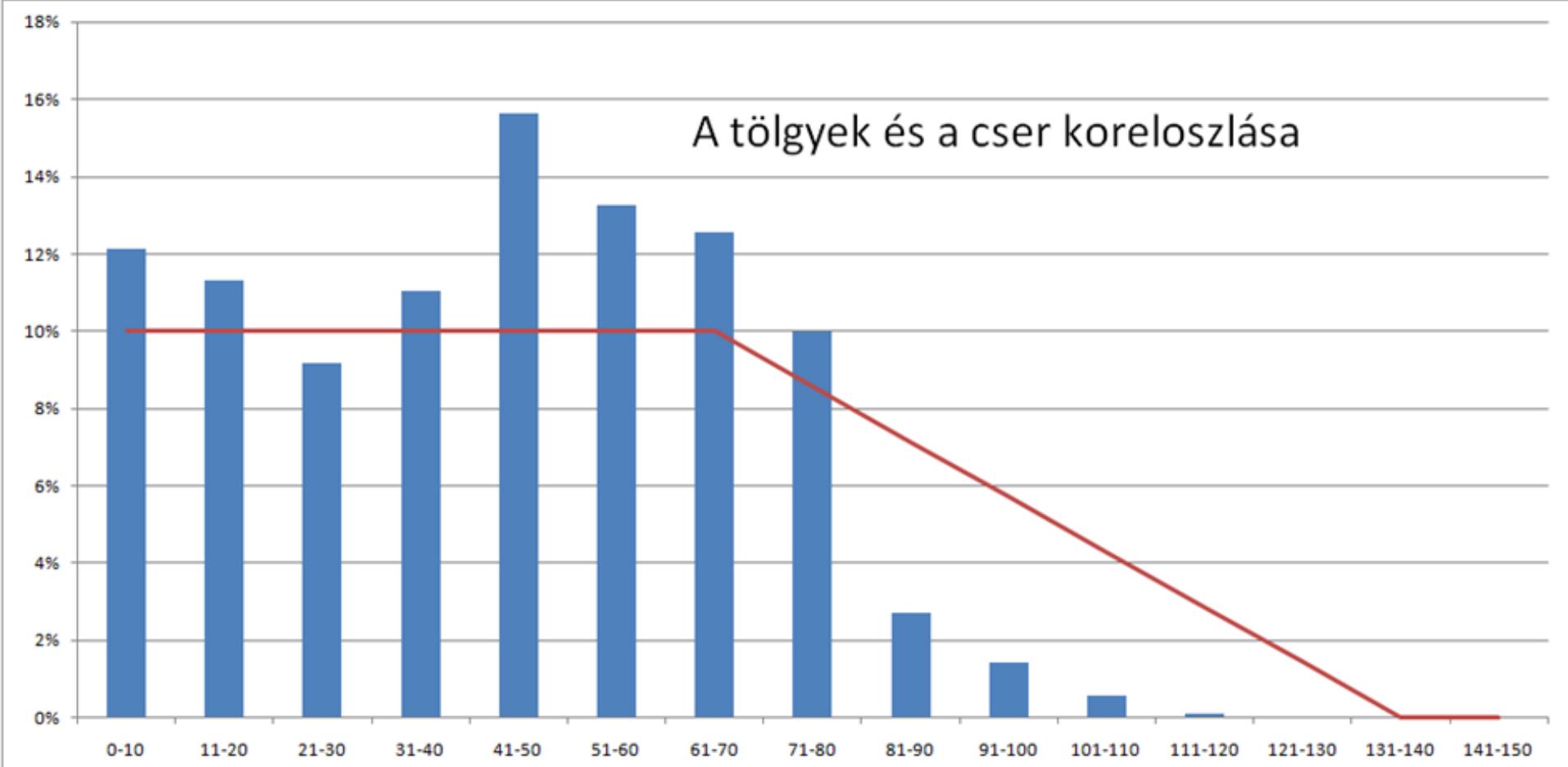

Érdekességek, fontos következtetések

Legfontosabb erdei élőhelyi tényezők: erdő kora, elegyessége

Körös-vidéki erdőtervezési körzet Natura 2000 erdőterületek

Kezdő vágáskor 70 év, biológia vágáskor 130 év

Nagyon kevés a 80 év fölötti erdők területaránya, jóval alatta van az ideális állapotnak

Érdekességek, fontos következtetések

A vízparti vegetáció természetes légifolyosót biztosít a denevérek számára.

A parti ligeterdők megóvása jelentősen befolyásolja az előforduló denevérfajok sokszínűségét és az egyedszámot.

Érdekességek, fontos következtetések

A denevérfajok többsége kerüli a nagy területű (0,5 ha-nál nagyobb) tarvágásokat.

Csonkafülű denevér – *Myotis emarginatus*

A denevérfajok többsége kiváló indikátor

Utalnak az erdők minőségére, jelzik ha túlzóan természetellenes kezelés éri az egyes erdőrészeket

Felmérésük egyre hatékonyabb

Ezzel nagy segítségünkre vannak a valós természetvédelmi értékek kimutatásában.

Kis patkósorrú denevér– *Rhinolophus hipposideros*

Köszönet illeti meg a denevérkutatásban és a denevérvédelemben részt vállalt nemzeti park igazgatóságokat, különös tekintettel az alábbiakat:

Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság

Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság

Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság

Köszönöm a figyelmet!